№ 178 | 3 ენკენისთვე, კვირა | 1866–1878 | 3 ენკენისთვე, კვირა | № 178

რედაქცია: სოლოლაკზე, სერგიევის ქუჩაზე, Ივ. Ამირაღოვის სახლში № 8.

კანტორა რედაქციისა: სერგიევის ქუჩაზე, Ივ. Ამირაღოვის სახლებში, № 8.

ხელის-მოწერა მიიღება კანტორაში. გარეშე მცხოვრებთათვის: Въ Тифлисъ. Въ редакцію газ. „Дроэба".

გაზეთის ფასი: [illegible] წლისა—8 მან., ნახევარ წლისა—4 მან. და 50 კაპ., ოთხის თვის—3 მან.

ყოველ დღე ორშაბათს გარდა

დროება

ცალკე ნომერი ღირს შაურათ

განცხადება: მიიღება ქართულს, რუსულს, სომხურს და სხვ. ენებზე.

ფასი განცხადებისა: წვრილ ასოებით ასოზე—1 კაპ., ასო-მთავრულით სტრიქონზე—8 კაპ., ჩვეულებრივ ციცეროთი—5 კაპ., პატარათი—4 კაპ.

რედაქციას უფლება აქვს გაასწოროს და შეამოკლოს დასაბეჭდად გამოგზავნილი სტატიები. Დაუბეჭდავი სტატიები ავტორს არ დაუბრუნდება.

ხელის-მოწერა გაზეთს

„დროებაზე"

ფასი ნახევარი წლის გაზეთისა (პირველ ივლისიდამ პირველ იანვრამდინ 1879 წლისა) 4 მან. და 50 კაპეიკი. პირველი აგვისტოდამ წლის დამლევამდინ—4 მან.

ხელის-მოწერა მიიღება: Თფილისში, (სერგიევის ქუჩაზე, Ივ. Ამირაღოვის სახლებში, № 8). Ქალაქს გარეშე მცხოვრებთათვის ადრესი: *Въ Тифлисъ. Въ редакцію газеты „Дроэба"*.

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝ

ᲓᲦᲘᲣᲠᲘ

*** ნეტავ იმათ ვისაც დროებაც და შეძლებაც აძლევს საზაფხულოდ აგარაკებში წასვლას. ხედავთ რა ფერზე არიან, როგორ მოუხარიათ საზამთროთ ქალაქში? აი აგრილდა და ჩვენნი ძველნი მეზობლებიც ნელ-ნელად მოემგზავრებიან ქალაქი ჩვეულებრივ ივსება, სიცხოველე ემატება, ხალხებიც თან-და-თან ძვირდებიან. სხვა რაა იაფი, რომ ეს იაფი იყოს!?

*** Დღემდი იძახდნენ, „ვოენობა", ბატონო,, „ყველაფერი ძვირია", მაგრამ ახლა ამ დალოცვილმა მშვიდობიანობამაც რომ ვერა უშველა-რა ამ დაწყევლილს სიძვირეს. Აქ თითქმის ყველაფერი ისევ ისე ძვირია, როგორც ამას წინად „ვოინობის" დროს იყო. Ნუთუ „ვოინობის" დროს დადებული ფასი ან მაინც აღარ უნდა შეიცვალოს. Რას ფიქრობს ამაზე ნეტავ ჩვენი ქალაქის სამართველოთ.

*** ჩვენ მივიღით შემდეგი წერილი: „ნეტავ გუშინ 5 საათზედ Ანჩისხატის სობოროში ჰყოფილიყავით და გენახათ, თუ როგორი მშვენიერი ქართული გალობა გვქონდა!

Გურიიდამ მოწვეული მგალობელი მღვდელი მოვიდა. Გვსურდა შეგვეთანასწორებინა, ჰგავს, თუ არა იმისი გალობის კილო ქართველისას? Აჰ მიზეზით მრავალი მგალობლები შევიკრიბენით იქ.

Ლოცვის შემდეგ კამისიის წევრნი ხალხითურთ შევგროვდით არხიმანდრიტის ზალაში, სადაც დაესწრო ამ კეთილი საქმის მოთავე Ალექსანდრე ეპისკოპოზიც.

Თავს ძჯდომარე წარმოსთქვა სიტყვა. რომლითაც ითხოვა ამ საქმეში ყველასაგან მხურვალე თანაგრძნობა.

— მე ჩემის და მონასტრის მხრივ ვსწირავ თვეში 8 მანეთს და ყველას გთხოვთ ხელი მოგვიმართოთ—ფულითაო"!

Კაფედრალნი დეკანოზმა აღუთქვა, რომ სამღვდელოების ყრილობას მოვახდენ და ვეცდები ყველას შემოვაწიროვინოვო.

Ბოლოს მღვდელმა იგალობა რამდენიმე ხმა. Თუმცა ცოტანი კი დაუკლაკნიათ იმ გვარათ, როგორც ლაპარაკს ჰკლაკნიან ხოლმე Იმერლები, მაგრამ მაინც ნამდვილ ეთანასწორება ჩვენებურ გალობას. Შესანიშნავი ის არის, რომ ყველა წასაკითხს გალობით ამბობს.

ᲤᲔᲚᲔᲢᲝᲜᲘ

ᲑᲐᲗᲣᲛᲨᲘ

(წერილი მეხუთე)

Ბათუმი წმინდა აღმოსავლეთური, აზიური ქალაქია.

Ბაზარი, ქუჩების სიბინძურე, შენობების არქიტექტურა, ხალხის ცხოვრება—ყველაფერი Აზიას, აღმოსავლეთს მოგაგონებსთ.

Მხოლოთ რამოდენიმე სახლია აქ, რომლებსაც ცოტა რამ აცხია Ევროპისა; ეს სახლები არიან: Ალი-ფაშა Თავდგირიძის სახლი, ჩვენი კონსულის სახლი, დამოქნა და ერთი-ორიც სხვა, რომელნიც ყველა ზღვის ნაპირას არიან ჩამწკრივებულნი.

Შეჩვეულია, ამ Ოსმალოს ქალაქში სისუფთავე და ევროპიული სიფაქიზე არასოდეს არ უნდა ყოფილიყო; მაგრამ ახლა მაინც გასული ომის წყალობით და იმ არევ-დარევის გამო, რომელიც ამ ჟამად ჰსუფევს Ბათუმში, ქალაქი სულ მთლად ოხრად მოქცეულია: თითქმის მთელი ქალაქი ჯარებით ყოფილა გატენილი, აქვე საავათმყოფოები, სურსათის შესანახი ადგილები, სალდათების კარები და სხვ., და ყველა ამის წყალობით ერთს სახლსაც ვერ ნახავთ ახლა აქ, რომ მთლად დარჩენილიყოს და კაცს დადგომა შეეძლოს: ფანჯრები და კარები ჩამტვრეული, იატაკი აღებული, შიგ გაბინძურებული, აყროლებული. Ქუჩებში, მოედნებზე, ზღვის ნაპირს რეიდზე კოჭებამდინ ნაგავი, მტვერი, ყოველ ნაირი სიმყრალე.

Მაგრამ ყველაზე უფრო მომჯებულად მავნებელი ქალაქის მცხოვრებთათვის Ოსმალოს სასაფლაო არის, რომელიც ზედ ქალაქს აკრავს დასავლეთის მხრით და რომელზედაც, როგორც ამბობენ, უკანასკნელი 30,000 კაცი არის დამარხულიო!

Ერთს არშინზედ ღრმათ არ არის საფლავი გათხრილიო; ოსმალები მიცვალებულს ფიცარს დაადებენ ზემოდამ, და რადგან ეს ფიცრები დამპალან და ჩამტვრეულან, ამის გამო ბევრ ალაგას მიცვალებულები თითქმის გამოჩენილები არიან, და თქვენ წარმოიდგინეთ რა სიმყრალე უნდა იდგეს ამისაგან ქალაქში და რა სიკეთეს უნდა მოელოდნენ მცხოვრებლები! Საქმე კი ექმნება აქ სანიტარულ და ასსენიზაციურ ატრიბუტებს...

Ჯერ-ჯერობით ჩვენი მთავრობა არავითარ საქმეებს არ შესდგომია; მხოლოდ ჩვენი ჩინოვნიკები ოსმალოს კომისიისაგან სახელმწიფო შენობებსა და საზოგადოდ უძრავ ქონებას იბარებენ (მოძრავი რაც აქვთ, მიაქვთ).

Ძველი ოსმალოს სასამართლო (მეჯლისი) მოისპო, ახალი ჯერ არ დაუდგენიათ; შკოლები ოსმალებმა ჩვენი შემოსვლისა თანავე დახურეს (აქ ყოფილა ერთი სახელმწიფო შკოლა გიმნაზიასავით და 15-მდის სამრევლო შკოლა, ჯამეებთან—მედრესსე).

Სამოქალაქო საქმეების გამგებლობას წარმოადგენს თ. Გრ. Გურიელი, პოლიციას უფ. Სტ. Მეფისაშვილი. Მუდამ ღამ აზხოდებათ სამი რუსი და სამი ოსმალოს სალდათი დაიარებიან ქუჩებში და ერთად ძმურად იცვენ მცხოვრებლების მშვიდობიანობას.

Რაც რომ ჩვენ აქა ვართ, ერთი უბრალო ქურდობა და ავაზაკობა რა არის არ მომხდარა.

Რუსისა და Ოსმალოს სალდათებს შუა ძალიან მეგობრული წყობილება ჰსუფევს

აპ ორშაბათს კიდევ იქნება მგონი ამ ნაირი კრება. ქართლელი მგალობელი ქარბელოვიც დაიბარეს.

განზრახვა აქვსთ, რომ ნოტები დასწერონ და გალობის სასწავლებელი გამართონ“.

*** თბილისის ერთ ვაჭრისაგან მივიღეთ ეს წერილი:

„ორი წელიწადი იქნება, რაც ხონის მოვაჭრეებისაგან მქონდა ნდობის წერილი და ყოველივე საქონელი რიგიანათ იგზავნებოდა აქედამ რკინის გზით; არც ერთხელ ვაჭრებისაგან საყვედური არ მიმიღია. მაგრამ ოთხი თვე მიდის, რაც გაახშირეს მოწერა, რომ ყოველივე საქონელს, რომელსაც ვიღებთ სამტრედის სტანციაზედ, არ შეიძლება, რომ არ აკლდეს სამი თუმნიდამ, ოცი თუმნის სალირალი ნივთებით.

ეს, რასაკვირველია, უნდა მიეწეროს ჩვენი რკინის გზის უფროსების უყურადღებობას და განსაკუთრებით სამტრედიის სტანციის ნაჩალნიკს და მათ ხელქვეყვით მყოფთ.

ამისათვის გთხოვთ, უ. რედაქტორო, გამოაცხადოთ ეს თქვენს გაზეთში და იქიდამ გადაიღონ რუსულ გაზეთებში, რომ იქნება მიაქციონ ყურადღება ამ უწესოებას და ამის გამო ყოველ ჟამს ჩივილს“.

აბა თვე თუ გაჰულა, რომ ჩვენს რკინის გზიზედ საჩივარი რამდენჯერმე არ ჰყოფილიყვეს რომელიმე ადგილობრივ გაზეთში გამოცხადებული?!

საგაასო

დღეს მე „დროების“ 175 №-ში წავიკითხე, რომ „ოზურგეთის სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველს ორი შეგირდი და უთხოვნია იმიტომ, რომ ისინი ვითომც „უ. ლ., ზედამხედველის უწინდელს თანაშემწეს რაჰეებს ელაპარაკებოდნენ ხოლმეო“ და „ნეტავ ნამდვილათ გვაცოდინაო, მართლა ამისთვის დაუთხოვნია საწყალი ყმაწვილები ზედამხედველს, თუ არაო?“.

ისრე ჩქარა შენ აგისრულდეს ნატვრა, მკითხველო, როგორც მე ეხლავე ამ სიტყვების მნატვრელს ნატვრა აუსრულდა!

შარშან წინ ოზურგეთის ს. სასწავლებელში მეოთხე კლასი გაიხსნა. მასწავლებლებიც თითქმის სულ შეუგროვდა. გაიმართა სასწავლებელი და დაიწყო სწავლა რიგზე. სამღვდელოებასაც უხაროდა, შვილები მოჰყავდა. მაგრამ ამ სიხარულს ბოლო ჩქარა მოეღო. შარშან სექტემბრიდამ სასწავლებლის ზედამხედველმან სასწავლებლის ჩალხის ტარს უკუღმა ხელი გამოჰკრა. ჩალხი მოიფუშა. შესწუხდნენ შეგირდები, შესწუხდნენ ყველა კეთილნი სულნი. მხოლოდ განიხარა ზედამხედველმა, რადგანაც მოფუშული ჩალხი სასარგებლოთ იმას დარჩა.

ჩალხი იმან მით მოშალა, რომ სასწავლებელს მასწავლებლები შემოუფანტა, და იმათ ჯამაგირიდამ დანარჩენი ფული სახლის ქირას მიუმატა. (სასწავლებელი ზედამხედველის სახლებშია. წინათ სამღვდელოებას 325 მ. ჰქონდა დაქირავებული თვეში. შარშან კი ხუთი ოთახი სასწავლებლისა თვეში 100 მ. გარდააქცია ზედამხედველმა, თუმცა ამაზე იმას არც სამღვდელოებისაგან და არც ეპისკოპოზისაგან ნება არ ჰქონდა). შეგირდებმა ეს საქმე კარგათ იგრძნეს. ჰხედავდნენ, რომ მათი მამების ფულები იხარჯებოდა არა მათ სასწავლებლათ. ისინი ისხდნენ ცივ ოთახებში გამოყრუებულათ (15 საჟენი შეშიდამ მთელ ზამთარში კლასებს ერთი საჟენი არ მოხმარებია), და ტვინის გამაღვიძებელ სიტყვების მაგივრათ, ისინი ყლაპავდნენ მუქმუქა მტვერს, რადგანაც სასწავლებლის მოსამსახურეს საქმე ჰქონდა ხოლმე— ცხენის მოვლა და კუხნაში საჭმლის კეთება, იმიტომ ოთახებს ვერ სწმენდამდა.

ამისთანა უბედურობას ზედ დაურთო მარტში ზედამხედველის თანაშემწის დათხოვნა მიზეზისა გამო, რომელ იგი ბედვიდა ცოტათ რამ ზედამხედველის წინააღმდეგობას, თუ რომ კანონს იგი გადასცილდებოდა; აგრეთვე ფულის ხარჯვის დამალას არა დანიშნულობისამებრ.

ერთს მარტის დღის დილით მესამე კლასის შეგირდები გაბოროტებულნი ამით და იმით და უფრო მით, რომ წინა დღეს იგინი სულ ერთობრივ შეუწყნარებელის ბრძანებით დასჯილ იქმნენ კლასში დაჩოქებით, რადგანაც სწავლის დროს ქართული მასწავლებელი არ ჰყავდა, და გარეთ დადიოდნენ, მეორე დღეს კლასში აღარ მოსულან.

ზედამხედველი ამ შემთხვევამ ძრიელ გაახარა, რადგანაც თავისთანა შემწის დათხოვნის მიზეზი არა ჰქონდათ-რა, და ეგონა, აქედამ იგი ამოჩხრეკდა მიზეზს დათხოვნისას, შემდეგ დათხოვნისა.

ფევს; ხშირად ნახავთ, რომ მოგროვილან და ერთად შეექცევიან საზამთროს, ნესვს, ყურძენს, გალეტებს (უხრებს) და ან გაცხარებით მუსაიფობენ ერთმანეთში.

— გესმისთ ერთმანეთის, რო ლაპარაკობთ?—მეთქი, ვკითხე ერთს სალდათს.

— საშინელი ბრიყვი ხალხია, მიპასუხა სალდათმა, ერთი საათია ველაპარაკები და სრულიად ვერაფერი ვერ გავაგებინე. . .

—რაღაც ეშმაკურს ენაზე ლაპარაკობს, რას გავიგებ. . .

ძალიან ცხვირ ჩამოშვებულები არიან ოსმალები. იმათი სალდათები აქედამ წასვლას ეჩქარებიან; ამიტომ, მოვა თუ არა ტრაპიზონიდამ ხომალდი, იმ წამსვე მიცვივდებიან და ერთი მეორეს ასწრობენ ჩაჯდომას.

მაგრამ დერვიშ-ფაშამ ბევრი საქმე გაუჩინა ამათ და როგორც ჰსურთ, ისე ჩქარა ვერ მიდიან: გასაკვირველია, რამდენი სამხედრო მასალები, რამდენი სურსათი და ბარგი-ბარხანა ჰქონიათ აქ ოსმალებს. ამბობენ, 27 ივლისიდამ დაიწყო აქედამ ზიდვა და თუმცა მუდამ დღე ოთხი-ხუთი ათასი კაცი ეზიდებოდაო, მაგრამ ჯერაც რამდენიმე დღის საზიდავი კიდევ აქვთ.

ეტყობათ კი, რომ არაფრის დატოვება არ უნდათ; დამპალი ფიცრები, დამტვრეული კრავატი და ბამბის კარვები, ურმები, მშამაკვდავი ცხენები, სიმინდი— ყველაფერი, რის წაღებაც კი შეიძლება. ეზიდებიან, მიაქვთ, არა ფერს არ სტოვებენ. . .

ოსმალოს სალდათს, როგორც ეტყობა, ამ ომში საჭმელ-სასმელი ბლომათ ჰქონია აქეთკენ: მარჯვედ იყურებიან, ჯანზედ არიან. ქარგათაც აცვიათ; მხოლოთ ზოგიერთ ბათალიონებს ჩექმები შემოსცვეთიათ და ქალამნები ჩაუცვამთ.

რამდენათაც აქ ვხედავთ, ოსმალოს სალდათი სრულიად ისე თავ-აშვებული და წესიერებას მიჩვეული არ არის, როგორც იწერებიან: არც ერთჯერ არ შემინიშნავს, რომ ის სამხედრო დისციპლინას გადასცდომოდეს და თავის აფიცრის ბრძანებას არ დამორჩილებოდეს.

ამბობენ, რომ ეს სულ დერვიშ-ფაშის საქმე არისო; იმან დაადგინა ჯარში წესიერება და რიგიო; სასტიკად სჯიდა ყოველ სალდათს, რომელიც სიტყვა ამოუღებელად არ ემორჩილებოდა თავის უფროსის ბრძანებასაო.

საზოგადოთ ოსმალოს აფიცრები და სალდათები, ვისაც კი ვკითხე რამე დერვიშ-ფაშაზე, ისეთის კრძალვით და პატივის-ცემით ლაპარაკობენ იმაზე, რომ გაგიკვირდებათ. ამათის სიტყვით დერვიშ-ფაშისა და პლევნის გმირის ოსმან-ფაშისთანა ორი ღენერალი რომ ჰყოლოდა კიდევ ხონთქარს, ოსმალეთი არ შერცხვებოდა ისე ამ ომში და არ დაამარცხებდა რუსი, თავის სამზღვარს მაინც დაიცავდა. მაგრამ ჩვენი უბედურება ეს იყოვო, რომ თავიანი კაცები, ხეირიანი ღენერლები არა გვყავდა და ვინც გვყავდა, ისინიც ერთიერთმანეთის მტერობაში, ჩხუბში და დავი-დარაბაში ატარებდნენ დროს და ამასობაში ხონთქარი და ჩვენი ქვეყანა შუაში გამოჭყლიტესო.

ჰუსეინ-ბეგს ბეჟან-ოღლის გარდა, რომელზედაც ამას წინათ მოგახსენეთ რამოდენიმე სიტყვა, მე გავიცანი აქ ოსმან-ფაშა თავდგირიძე, ჰასსან-ბეგი ბეჟან-ოღლი და ზოგიერთი სხვა აქაური წარჩინებული პირები. ამათზე შემდეგში მოგელაპარაკებით.

ბათუმი, 29 აგვისტოს. ჯ. მ.

ზედამხედველმა თავის აგენტი უ. შ. გაგზავნა შეგირდების კლასში მოსაყვანათ, და მათ მოუსვლელობის მიზეზის გასაგებათ. შეგირდებმა წარუდგინეს დაწერილი ქაღალდი შემდეგის შინაარსით: „ჩვენ არ შეგვიძლიან სწავლა განვაგრძოთ, რადგანაც არ გვყანან მასწავლებელნი: ლათინურისა, ქართულისა, გეოგრაფიისა და თითონ ზედამხედველიც კლასებში არ დაიარება, რადგანაც, ვითარცა ბლაღოჩინი, სოფლებში დადის, ამნაირათ სულ მოცდენილნი ვართ და კიდევაც უმიზეზოთ ვისჯებით.“

ეს ქაღალდი, ვითარცა წინააღმდეგი ზედამხედველის შორს გამჭვრეტელობის მიზნისა, იქმნა მაშინვე დახეულ.

მან და მისმა მარჯვენა ხელმა დაიწყეს თავათვე გამოკვლევა და დიდი გამოძიება. მთელი ერთი თვის განმავლობაში მოუდიოდათ სასწავლებელში შეგირდები, იჭერდნენ ხუთი საათიდამ ღამის 11-მდის და იყვნენ ყოველნაირ ტანჯვით გამოკითხვის ქვეშ.

მოწმებათ მოუწოდეს მოსამზადებელი კლასის ბავშვებს, ეუბნებოდნენ, სთქვით რამეო — და ისე ჰკითხამდნენ, რომ ბავშვები მიმხვდარნი იყვნენ იმას, ზედამხედველს რაც სურდა, და რასაც იმათგან თხოულობდა. Იცოდნენ, თუ იგინი იტყოდნენ ამას, თუნდ სულ ტყუილათ, ზედამხედველი კმაყოფილი დარჩებოდა. ზოგს ეუბნებოდა, დაგითხოვთო, ზოგს — დაგაფიცებთო. (ნახე მის გონების გამჭრიახობა, 8 წლის ბავშვები უნდა დაეფიცებინა!) ეგრეთვე მესამელებს — ზოგს აღუთქვამდა ბედნიერებას, ზოგს ქვეშკნეთში შთანთხევას. მრავალის ფაქტებიდამ ერთს მოვიყვან. ერთი პირი მისულა და ერთს შეგირდს ეუბნევა: შენ ისრე სთქვიო, როგორც ზედამხედველს სურსო და წითელი ქაღალდი შენთვის მზათ არისო. შეგირდი ჯერ დაჰყვა ნებას. გამოკითხვის დროს ზედამხედველს ორი შეგირდის ჩვენება რომ არ მოეწონა, ყველამ უთხრა „სტყუითო“, აგერ ეს სტყვის სწორეთო. მაგრამ წარმოიდგინე ზედამხედველის გაბრაზება, კანკალი და განცვიფრება, რომ იმის მოლოდინის წინააღმდეგ შეგირდმა მართლაც მართალი სთქვა. ზედამხედველს უნდოდა შეგირდებისთვის ეთქმევინებინა, რომ უ. შ. ვითომც მათთან ლაღიოდა და ეუბნებოდა, ან კლასში ნუ მიხვალთო და ან სხვა რასმე ცუდს ზედამხედველზე. მაშინ ბევრ შეგირდებს დაემუქრნენ გამორიცხვით სასწავლებლიდამ. ეგზემენიების დროს იყო ეს ამბავი. Ის დიდი გამოძიების პროტოკოლები შეინახეს და შემდეგ რა ქნეს აღარ ვიცი.

აი, მიზეზი„ რომლის გაგებასაც შენ ნატრობდი და ვინც ამა ყოველსავე ნათქვამში ეჭვს რასმე შეიტანს, მზათ ვარ უფრო კარგათ დაუმტკიცო.

უ—ელი

31 .აგვისტოს.

ომის შემდეგ

რუსეთი

— გაზეთ „ობზორში“ იწერებიან: „ადგილობრივი გაზეთების სიტყვით, ამ დღეებში ოდესაში მიღებულია სამხედრო სამინისტროსაგან განკარგულება, რომ მოშალონ შავი ზღვის ნაპირებზედ წარსულ რუს-ოსმალოს ომის დროს აგებული სიმაგრეები“.

— რაგუზიდამ „პოლიტიკურს კორრესპონდენციაში“, სწერენ რომ უმეტესი ნაწილი თათრის რეგულიარულის ჯარისა, რომელიც ბოსნიაში იმყოფება, ამ ჟამად მიდის ნოვი-ბაზრისაკენაც. ქ. კლოშინში შეტაკებულან ადგილობრივი მცხოვრებნი მაჰმადები და ორი ბათალიონი ნიზამი. სიმაგრეები მცხოვრებლებს დაუჭერიათ, რეგულიარული ჯარიც ნოვი-ბაზარისკენ წავიდაო.

— აი მამულიდამ გაგდებული „ახალის ოსმალეთის“ კონსტიტუციის მიმცემი მითხად-ფაშა შეუწყნარებია ხონთქარს, ლორდს ბიკონსფილდს 24 აგვისტოს კიდევაც მიულოცავს მითხადისათვის სამშობლოში დაბრუნება. ბერლინიდამ ოცდაოთხს აგვისტოს იწერებიან: მითხადი მიდის კონსტანტინეპოლშიო, პარიჟიდამ ჰასტეინში გაივლის, სადაც ინახულებს თ. ბისმარკს ბერლინის პირობის წერილზე მოსალაპარაკებლათ.

სარაევოდამ იწერებიან ერთს უცხო ქვეყნის გაზეთში შემდეგს:

„გუშინ მოვიდა აქ რაგატიციდამ გამოგზავნილი თათარი, გარდასცა მან ფილიპპოვიჩს თორმეტის მაჰმადიანისაგან ხელ მოწერილი, თათრები აცხადებენ თავიანთს მორჩილებას და სთხოვენ ავსტრიის მთავარ-სარდალს‘ რომ იგი თავისის მხედრებით მოვიდეს რაც შეიძლება ჩქარა და გაწმინდოს არე-მარე ინსურგენტებისაგან, რომლებმაც ხალხი აამტუტეს.“

საბერძნეთი

— „მოსკოვის უწყებას“ გაუგონია, ვითომ საბერძნეთის საქმეები თესალიისა და მაკედონიის შესახებ თან-და-თან იფუშებიან. ალბანიელნი იწყებენ ღელვას; საზღვრების შესწორების ეშინიათ. რა არის უკანასკნელი გარდაწყვეტილება პარიზში ამის შესახებ, ძნელი გასაგებია, რადგანაც კოროლის გიორგის მოქმედება ყოველთვის არ ეთანხმება ხოლმე საბერძნეთის პოლიტიკის სურვილს; ეს სურვილი, რასაკვირველია, თხოულობს პირ-და-პირს მოქმედებასა მაგრამ პორტას იმდენი კიდევ შეუძლიან, რომ დაიჯაბნოს საბერძნეთი, რადგანაც რომელიმე ევროპის სახელმწიფოს მხრით შველას არ უნდა ელოდეს; ბერძნებს მაინცა სურთ ომი, იმ განზრახვით, რომ ევროპა არ მისცემს ნებას საბერძნეთის დაღუპვისას.

ნარევი

რუსულ გაზეთებში ვკითხულობთ შემდეგს:

ერთ მდიდარ კაცს დაუტოვებია ანდერძი რომ სრულიად თავისი ქონება, რომელსაც შეადგენს 58 ათასი მანეთი მიეცეს ჩერნოგორიას იმ პირობით, რომ ამ ფულით იქ ბანკი გაიხსნას. ამ ბანკის შემოსავლის ერთი ნაწილი მოხმარდეს იქაურ შკოლეპსა და სამასწავლებლო სემინარიის ოთხს სტიპენდიანტს, რომ იგინი გამოვიდნენ მასწავლებლებად; მეორე ნაწილი მიეცეს ძალიან ღარიბ ჩერნოგორიელ გასათხოვარ ქალებს მზითვად.“. სწორეთ ჩვენებური მდიდრებისთვის წაუბაძავს, აი!

*
* *

ამერიკაში ჰყოფილა ერთ ნაირი ხე, რომლის ტანიდამაც გაჭრის დროს ბლომათ გამოდის თეთრი და სქელი წვენი, რომელსაც შეხედულობით სრულიად რძის თვისება აქვს, იმას ჰგავს. ერთი აკადემიკი მოგზაურობის დროს მთელი ორი თვე ხმარობდა თურმე ამ ხის წვენს შოკოლადში და ყავაში რძის მაგივრად. ამ მოგზაურმა ერთხელ შენიშნა რომ სალდათები დიდრონი ქურქლებით მიდიოდნენ სადღაც მთებში და ჰკითხა-თუ სად მიდიან? სალდათებმა მიუგეს: „ხის მოსაწველად მივდივართ“! მოგზაური გაჰყვა იმათ და ნახა, რომ დანით გაჭრილ ხიდამ ერთ საათში გაივსო ყველა ქურქლები. ეს წვენი ძროხის რძეზედ უფრო სქელია. მაგრამ ძალიან მალე იცის ამჟავება. Იქაური მცხოვრებლები ძალიან ეტანებიან ამ რძეს და ხმარობენ იმას სასმელად.

ამ ხეს აქ ეძახიან „ხე-—ძროხას.“

საშინელი მუშტი-კრივი კი გაიმართებოდა მალაკნებს შუა, რომ ეს ხე ამ ახლოს ჰყოფილიყო!

ტელეგრამმები

(ხალხთა-შორის ტელეგრაფის სააგენტოსი)

იალტა, 30 აგვისტოს. სამხედრო მინისტრისთვის მიუციათ გრაფის ხარისხი.

სან-სტეფანო, 30 აგვიტოს. ეს-ეს არის რაც აუშვეს და გავიდა ნავთ-სადგურიდამ პირველი კრეისერი ჩვენი ფლოტისა, „მოსკოვი“ მამაცი მოლინელებით. კრეისერმა მიმართა ოდესსას. მოგზაურთა (კრეისერში მსხდომთა) რიცხვში იმყოფებოდა გამოჩენილი გმირი, გენერალი რადეცკი.

ვენა, 30 აგვისტოს. აქ ამბობენ, როგორც გაგონილ ხმას, რომ ავსტრო-ვენგრიის მინისტრების უკანასკნელ რჩევაში, იმპერატორის წინამძღომლობით, გადასწყვიტეს, რომ ამ წელიწადში სა-

რაევოს არ გაამორონ ჯარები და დაჭერილი ადგილები რაც შეიძლება ეცადონ დაანაწილონ. ამ გვარი გადაწყვეტილების მიზეზი არის მმართებლობისაგან მიღებული ცნობა შესახებ ინსურგენტების რიცხვისა და ამათგან გაკეთებულ სიმაგრეებისა ახალ-ბაზართან. ამის გამო ავსტრიას დასჭირდებოდა დიდძალი მეომრები, თუმცალა კი სრულიად უიმედოთ, რომ გაემარჯვნა; ამასთან მმართებლობა სრულიად შეუძლებლად რაცხს პორტასთან კონვენციის შეკვრას, რომელიც ბერლინის ტრაქტატის ძალით ვალდებულებით საქმედ გამოდის.

ლონდონი, 31 აგვისტოს. პორტამ მიიღო ცნობა, რომ მარკიზ სალსბიური, როგორც სჩანს, არ მიემხრობა გერმანიის წინადადებას, რომ სახელმწიფოებმა მიმართონ პორტას საზოგადო წინადადებით ბერლინის ტრაქტატის სისრულეში მოსაყვანად.

სტამბოლი, 30 აგვისტოს. აქ მრავალი სტუდენტები (სოფტები) დაატყვევეს. ფიქრობენ, რომ ამ დატუსაღებას კავშირი აქვს მურადის მომხრეების შეთქმულობასთან. სასახლის მცველთ რიცხვი გაუძლიერებიათ.

პეტერბურღი, 31 აგვისტოს. დანიშნულია შემდეგი ჯილდოები: ტოტლებენისა და გრაფ შეიდენისათვის—წმ. ანდრია პირველ-წოდებულის ორდენი, სკობელევის შვილისთვის—გენერალ-ადიუტანტობა, სკობელევის მამისათვის წმინდა გიორგის მესამე ხარისხის ორდენი.

ბათუმი, 31 აგვისტოს. ჩვენი სტუმრები ოსმალონი დღეს ზღვით წავიდნენ ტრაპიზონშიო, და თვით დერვიშ-ფაშაც. ისინი გააცილეს მხოლოდ რუსებმა. თ. მირსკი გამოეთხოვა დერვიშ-ფაშას ფლეგატზედ.

ლონდონი, 1 ენკენისთვე. „Times“ ტელეგრაფით აცნობებენ ფინლიანდიიდამ: აქ მოვიდა რუსის გემი Cimbria, სანამ ბრძანებას არ მიიღებს. ამ გემმა მოიყვანა ოფიცრები და ეკიპაჟი აქ აშენებული და აღჭურვილი რუსის კრეისერებისთვის. კრეისერების „აფრიკა“ გამგებელად იქნება კაპიტანი ალექსეევი, კაპიტანი ავალოვი—კრეისერის „აზია“, კაპიტანი გრიპენბერგი—„ევროპის“, კაპიტანი დომანი—„ავსტრიის“, რომელიც ჯერ არ არის წყალში ჩაშვებული. თითოეულ კრეისერს აქვს რვა იარაღი ძალიან დიდი ყალიბისა.

პეტერბურღის ბირჟა, 23 აგვისტოს

(ხალხთა-შორის ტელეგრაფის სააგენტოსი)

ბანკის ბილეთები:	მან.	კაპ.
პირველი გამოცემის —	96	75
მეორესი — — — —	96	„
მესამესი — — — —	95	50
მეოთხესი — — — —	95	„
აღმოსავლეთის — —	91	70
ოქრო, 1/2 იმპერიალი—	7	94
თფილ. თავად-აზნ. ბანკის გირაოს ფურცელი— —	„	„

შინაგანი 5% სესხის ბილეთები:	მან.	კაპ.
პირველი სესხის — —	234	„
მეორე სესხის — — —	231	25

1 მანეთი ღირს:

ლონდონი— —	25	„	პენსი
ამსტერდამი— —	125	25	ცენტი
ბერლინი— — —	211	75	პფენიგი
პარიჟი — — —	26	75	სანტიმი
უაკასიის კერასინი	2	45	
ამერიკის — — —	3	15	

განცხადებანი

ვსთხოვ უმორჩილესად იმ პირებს, ვისაც ჰქონდა წაღებული ჩემგნით, ჩემი გამოცემული წიგნები და აგრეთვე სხვებისაც, რომლებიდამაც მქონდა გამოცემული გასასყიდლათ; ამისთვის გთხოვთ უფ. კომისიონერნო, რომ გამისწოროთ ანგარიში და აგრეთვე, რაც წიგნებია დარჩენილი უკანვე დამიბრუნოთ ფოჩტით. უკეთუ ვერ მივიღებ კმაყოფილებას, იმ შემთხვევაში ვალდებულათ ვრაცხ ჩემთავს, რომ გამოვაცხადო გაზეთში ვისგანაც ვერ მივიღებ კმაყოფილებას. დასარწმუნებლად იმათთვის, ვისგანაც მე მქონდა გამოცემული წიგნები რომ იმათაც იცოდეს.

ვისაც სურს წიგნების ყიდვა რომელიც არის ჩემი გამოცემული დაუთმობათ მყიდველებს: ვინც იყიდის მანეთიდამ ხუთ მან. ორი შაური; ხუთი მან. ათ მანეთამდი თითო აბაზი მანეთში.

ა. კალანდაძე.

ადრესი: Въ Тифлисъ типографія Меликова, Ар. И. Каландадзе.

გამოვიდა და ისყიდება

„თამარ ბატონიშვილი“

ხუთ-მოქმედებიანი დრამა საქართველოს მე-XIII საუკუნის ცხოვრებიდამ, გადმოკეთებული ბრ. რჩეულოვის რომანიდგან „საქართველოს თამარ ბატონიშვილი“

კ. მესხისაგან.

ისყიდება: **თფილისში**—ყველა წიგნის მაღაზიებში,

ქუთაისში—ანტ. ლორთქიფანიძის ბიბლიოთეკაში.

ფასი ყველგან ექვსი შაური.

რკ. გზა	დილა.		საღამ.		II კ.		III კ.	
					მ.	კაპ.	მ.	კაპ.
თფილისი . .	9	21	5	18				
მცხეთა . . .	10	11	6	27	-	68	-	38
გორი	11	5	9	43	2	40	1	33
ხაშური. . .	1	29	11	57	3	92	2	18
სურამი. . .	1	44			4	42	2	46
ყვირილა . .	5	49			5	81	3	23
რიონი . . .	6	5			6	75	3	75
სამტრედია .	7	51			7	73	4	29
ახალ-სენაკი	8	43			8	57	4	76
ფოთი . . .	9	50			9	75	5	42
ფოთი . . .	9	3						
ახალ-სენაკი	10	14			1	18	-	66
სამტრედია .	11	5			2	6	1	14
რიონი . . .	12	13			3	4	1	69
ყვირილა . .	1	18	ღამე.		3	98	2	21
სურამი . . .	5	12	1	10	5	33	2	96
ხაშური . .	5	39	1	37	5	84	3	24
გორი . . .	7	5	4	8	7	36	4	9
მცხეთა . . .	8	50	6	59	9	8	5	4
თფილისი. .	9	31	7	56	9	75	5	42

ტელეგრაფი	მან	კაპ.
ოცი სიტყვა თფილისიდამ:		
ქუთაისს, ფოთს	1	—
გორს, დუშეთს, სიღნაღს . .	—	50
როსტოვს, ოდესას, მოსკოვს	2	—
პეტერბურღს, ვარშავას	2	—
ოსმალეთში, შვეიცარიაში. .	3	—
იტალიაში და საფრანგეთში .	3	50
ინგლისში	3	75

ფოჩტა

ა) თფილისიდამ: სამზღვარ გარეთ, ქუთაისს, რუსეთს— ყოველ დღე კვირას გარდა. ზუგდ. ორშ. და ხუთშ. ოზურ.—პარასკ. და ორშ. ქახეთს—სამშ. და შაბ. ბ) ქუთაისიდამ: თფილისისა და ფოთისაკენ—ყოველ დღე, კვირას გარდა. ოზურგეთს—ორშ. და პარასკ.

წიგნის გაგზავნა რუსეთში და სამზღვარ გარეთ:	კაპ
ღია წიგნის	4
დაბეჭდილის (ნამი მისხალი) .	8

მაზანდა	მან	კაპ
თფილისი, 1 სექტემბ.		
ფქვ. თეთ. ბანჯისა, ფთ.	1	80
ფქვილი წითელი . . .	1	35
ქერი ფუთი	1	30
ბამბა ერევნისა, ფუთი .	7	50
— ამერიკისა, ფუთი . .	8	50
ბაპენტილი ბამბა ფუთი.	10	—
მატყლი თუშური ფუთი	8	50
— თარაქამისა ფუთი . .	4	20
აბრეშუმი ნუხური სტ .	2	—
ქონი, ფუთი	5	50
ქონის სანთელი ფუთი .	8	60
სტეარინის სანთელი, ფთ.	12	40
ხორცი ძროხისა, ლიტ	—	81
—ცხვრისა, ლიტრა . .	—	90
სპირტი ვედრო	4	80
შაქარი, ბროც. ფუთი .	7	30
—ფხვნილი ფუთი . . .	6	40
ყავა გრგვალი, გირვ . .	—	70
ზეთი ქუნჯუთისა ფუთი.	13	50
თამბაქო, საშუალო ფთ.	12	—

თფილისის სამკურნალო

ერევნის მოედანზე, წ. ნამძღვაროვის სახლებში.

ავადმყოფებს მიიღებენ ყოველს დღე დილის 9 საათიდამ 1-მდინ.

ორშაბათს: ვერმიშევი და ბარლევიჩი—შინაგ. ავათ., მიუხარიანც—საჯარო ექიმი და საშვილოს ოპერაციები.

სამშაბათს: ვერმიშევი—შინაგ. ა. ბახუტოვი—საბებიო და ბავშვის, პეუნოვი—თვალის.

ოთხშაბათი: ვერმიშევი შინაგანი.

ხუთშაბათს: ვერმიშევი—შინაგ., მიუხარიანცი—სიფილიტიკური და საშარდე ორგანების.

პარასკევს: ვერმიშევი—შინაგ., ა. ბახუტოვი—საბებიო ქალისა და ბავშვების.

შაბათს: ვერმიშევი შინაგ., და პეუნოვი—თვალისა.

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 2 Сентября 1878 г. Типографія Меликова. გამომცემ. ს. მელიქიშვილი. რედაქტორი ს. მესხი.